

בחינת משאל התושבים והצורך בהגברת השמירה בזכרון יעקב

מבוא

המועצה המקומית זכרון יעקב סובלת בשנים האחרונות מעליה הולכת וגוברת של פריצות.

גניבת רכבים, פריצות רכבים, פריצות לבתים ולבתי עסק, הינם חלק גדול מן הדיווחים המגיעים למשטרת זכרון יעקב ולמוקד העירוני של המועצה.

גורמי האכיפה, הן מטעם המועצה והן מטעם המשטרה, ניסו ומנסים לפעול בדרכים רבות ושונות, על מנת להתמודד עם מכת הפריצות, אולם, בדרך כלל ללא הועיל, בעיקר מן הטעם של מחסור חמור בכ"א אל מול הכמות ההולכת וגוברת של הפריצות.

פעולות שנקטה המועצה, כגון הוספת רכב פיקוח למשך הלילה, התקנת מצלמות אבטחה במקומות מועדים, הגברת הסיורים בלילות ועוד, לא נתנו מענה מספק ובפועל, הפריצות הולכות וגדלות משנה לשנה.

גם התושבים במועצה לא עמדו מנגד ולאור מכת הפריצות, ישנן מספר שכונות בזכרון יעקב, אשר שכרו חברת שמירה פרטית, על מנת להגן על התושבים ולמנוע גניבות ופריצות.

הפתרון שהועלה במועצה להגברת הביטחון ביישוב

לאור האמור לעיל ולאור העובדה שאחוז הפריצות עולה משנה לשנה, וכן לאור מצוקת התושבים הקשה, הוחלט להעלות את נושא השמירה בזכרון יעקב לדין במליאת המועצה, על מנת לבחון דרכים נוספות להתמודדות עם מכת הפריצות.

ביום 26.8.14 בישיבת הכנה למליאה, הוצג לראשונה ע"י ראש המועצה הרעיון לחוקק חוק עזר להיטל שמירה, אשר ממנו ימומנו ההוצאות בגין הרחבת היקף השמירה. בישיבה זו הועלתה גם ע"י ראש המועצה, ההמלצה לערוך משאל תושבים לבחינת היענות הציבור לנושא.

ביום 2.9.14 דיווח ראש המועצה בישיבת המליאה כי בכוונת המועצה לערוך משאל תושבים לקבלת החלטה בנוגע לתגבור הביטחון הפנימי ביישוב.

הפתרון שהוצע ואשר על בסיסו נבנה היטל השמירה, היה לבצע מהלך בתאום עם המשטרה, ובו תיסגרנה כל 3 הכניסות לזכרון יעקב, החל מהשעה 23:00 ועד השעה 5:00 בבוקר, שבעה ימים בשבוע.

בעזרת מהלך זה קיוותה המועצה למנוע מפורצים להיכנס לתחומי המושבה וכן לפקח על כל הנכנסים ולדווח על חשודים במקרי הצורך.

העתק פרוטוקול הדיון במליאה מיום 2.9.14 מסומן "נספח א" בקישור הבא:
<http://www.zy1882.co.il/SystemFiles/18820.pdf>

לצורך יישום החלטה זו, יש לחוקק חוק עזר לסגירת היישוב, לפיכך פעלה המועצה כאמור לחקיקת חוק העזר ואף הציגה בפני משרד הפנים את העלויות הצפויות לצורך משימה זו וקיבלה את אישורו לחיקוק החוק.

משרד הפנים אישר גם את התחשיב של חוק העזר אשר יעמוד על 1.96 ₪ למטר למשפחה (196 ₪ לדירת 100 מ"ר לשנה).

העתק אישור משרד הפנים מיום 28.8.14 מסומן "נספח ב" ניתן לקבל במשרדי המועצה המקומית

משאל התושבים

כפי האמור לעיל, החליט ראש המועצה, כי על אף הסמכות הנתונה למועצה לחוקק חוקי עזר, הוא מעוניין בנוסף לדעת את הלך הרוח של התושבים ומה עמדתם באשר לחוק העזר בפרט ולהצעה להגנת הישוב בכלל.

לצורך כך, פרסמה המועצה משאל אינטרנטי, ובו התבקשו תושבי הישוב, להשיב דרך האינטרנט, מה עמדתם לגבי ההצעה שהועלתה, וכנגזרת לכך, האם הם מסכימים לאישור חוק העזר או לא.

בנוסף, ניתנה לתושבים האפשרות למסור במסירה אישית במועצה את עמדתם (כמענה לכל התושבים אשר אין להם אינטרנט).

העתק נוסח המשאל מסומן "נספח ג" ניתן לקבל במשרדי המועצה המקומית

המשאל האינטרנטי פעל בצורה כזו מספר ימים, אולם אז החלו להגיע טענות למועצה בדבר חוסר אמינותו של המשאל האינטרנטי, וזאת בשל האפשרות של כל אדם להצביע ולהשפיע ב משאל, מבלי שתהיה אפשרות לבדוק את זהות המצביע, או את מספר הפעמים בהם הצביע.

לאחר שנבחנה הטענה, הוחלט כי אכן ישנה בעייתיות בצורת משאל שכזו, ועל אף שה משאל לא נועד מלכתחילה להוות הצבעה המושתתת על מספר קולות, אלא נועד לבדוק הלך רוח של תושבי המושבה ולהיכן נוטה רוב הציבור (אם אכן ישנה נטייה כזאת), הוחלט לסגור את האתר להצבעה.

העתק דף האינטרנט בו ניתנה הודעה לתושבים על חסימת המכרז באינטרנט מסומנת "נספח ד" ניתן לקבל במשרדי המועצה המקומית

לא למותר לציין, כי בטרם נסגר האתר להצבעה אינטרנטית, נבדקה במועצה חלופה להרחבת המשאל והוספת קטגוריות של שם וכתובת, אולם משהתברר כי עלות תוספת כזו הינה גבוהה ביותר, הוחלט שלצורך משאל פשוט, אשר נועד מלכתחילה לבדוק הלך רוח וכוונה כללית של תושבי המועצה, הרי שלא נכון יהיה להשקיע סכומים כאלה.

במקום ההצבעה באתר, נשלחו מכתבים לכל בתי האב ביישוב, והתושבים התבקשו להחזיר תשובה בפקס או במסירה ידנית.

כמו-כן, התבקשו המצביעים לציין את כתובת מגוריהם בדף המשאל, וזאת על מנת למנוע זיופים או הצבעות חוזרות ולקבל הצבעה אחת מכל בית אב.

לבסוף, בשל השינוי שבוצע, הוארך המועד להגשת טפסי התשובה של התושבים במספר ימים, וזאת עד לתאריך 25.1.15.

ההצבעות האינטרנטיות נספרו, וכן הצטברו כמה מאות טפסים שהוחזרו ע"י תושבים ונאספו במזכירות המועצה.

ואולם, גם בהצבעה הידנית, המשיכו להתקבל תלונות, הנוגעות לכך שלא כל התושבים קיבלו טפסים, שעדיין ניתן לזייף ולשלוח טפסים כפולים וכד'.

בעקבות התלונות הוחלט ע"י מבקרת המועצה להתערב בכל נושא המשאל וכל הטפסים, סגורים בקופסא, הועברו לידי הביקורת, על מנת שמבקרת המועצה תערוך בדיקה אישית של הטפסים ועל מנת לבדוק (במידת האפשר), זיופים או טפסים כפולים, שנשלחו מאותה כתובת.

בישיבת המליאה מיום 3.2.15 הודיע ראש המועצה כי מבקרת המועצה תרכז את הטיפול בבחינת כל הליך המשאל, לרבות ריכוז ממצאים ממשטרת זכרון, בדיקת נתונים סטטיסטיים וספירת הטפסים.

העתק פרוטוקול המליאה מיום 3.2.15 רצ"ב מסומן "נספח ה" בקישור הבא:
<http://www.zy1882.co.il/SystemFiles/18812.pdf>

בעקבות הודעת ראש המועצה הגיע ביום 8.2.15 מכתב ע"י 2 חברי מועצה, עו"ד נעמה צורף ומר מאיר וענונו ובו פורטו פגמים שבוצעו לדעתם במשאל.

העתק המכתב מסומן "נספח ו'". ניתן לקבל במשרדי המועצה המקומית

בדיקת הביקורת

בטרם תבחן הביקורת את התלונות והפגמים לכאורה, אשר פורטו במכתב דלעיל, נדרשה הביקורת לשאלה באשר לעצם הצורך בהגברת הבטחון במועצה המקומית.

לצורך כך נדרשה הביקורת לבחינה לגופו של עניין את הנתונים ואת העובדות הנדרשות, אשר עומדות בבסיס המחשבה לעניין תגבור השמירה בזכרון יעקב.

על מנת לקבל ולבדוק נתונים בנושא אחוזי הפשיעה, נפגשה מבקרת המועצה עם מפקדת משטרת זכרון יעקב ועם שוטרים מטעמה וקיבלה מהם נתונים אודות מצב הפשיעה בזכרון יעקב בשנים האחרונות.

רצ"ב טבלה שהתקבלה ממשטרת ישראל, ובה פירוט אחוזי הפשיעה במועצה המקומית זכרון יעקב, בין השנים 2011 – 2014:

סוגי העבירות	2011	2012	2013	2014
התפרצות לדירה	148	130	152	124
התפרצות לעסק	10	11	10	10
התפרצות לרכב	23	22	15	26
גניבת רכב	53	9	31	40
סמים	100	64	67	41
אלימות	80	93	105	106

מבדיקת הנתונים לא ניתן לזהות מגמה ברורה של עליה או ירידה באחוזי הפשיעה.

לדברי גורמים במשטרה, ישנם גורמים נוספים שמשפיעים על אחוזי הפשיעה כגון סגר או מבצע צבאי (כגון "צוק איתן" בשנת 2014 וכד') שבמהלכו רואים פחות אחוזי פשיעה וכד'.

עם זאת, היות ולא קיימת מגמת ירידה, נראה כי הרצון של גורמים במועצה למצוא פתרונות נוספים, מעבר לאלה הקיימים והניתנים ע"י המשטרה אינו מנותק מן המציאות וכי יש בו צורך ממשי.

מדוע המשטרה לא מתגברת כוחות ?

השאלה הראשונה שנשאלה ע"י הביקורת היתה, מדוע, לאור הנתונים שהוצגו ע"י המשטרה, לא מתגברת המשטרה את כח האדם שלה במושבה, על מנת למגר, או לכל הפחות להקטין את אחוזי הפשיעה הקיימים?

לשאלה זו ניתנה תשובה עגומה, אשר אינה מותירה מקום לתקווה רבה מידי באשר ליכולתה של המשטרה לתגבר כוחות.

לדברי גורמים בכירים במשטרה, משטרת זכרון יעקב פרושה החל מכלא 6 בצפון ודרומה לאורך כביש 4, וחולשת על 23 ישובים.

טווח גיאוגרפי זה, בצירוף כח אדם מועט, גורם למשטרה לפעול בדרך של סדרי עדיפויות, על פי מידרג, בהתאם לרמת הסיכון בקריאות.

באופן זה, יטופלו בראש וראשונה קריאות שעניינן הצלת חיים, כגון אלימות במשפחה, מקרי ירי וכד', שהינם אירועים שבשגרה בחלק מן הישובים ורק לאחר מכן ינותבו שוטרים לאירועי פריצה, גניבת רכב וכד', שהינם נזקי רכוש, אולם במידרג נמוך יותר מחיי אדם.

בנוסף, קיים מידרג נוסף והוא רמת השכיחות של המקרים: ישנם ישובים, כגון בנימינה, שלה, לדברי המשטרה, ישנם כ- 50 שבילי גישה ודרכי עפר ליישוב – דבר שהופך את היישוב ליעד "מועדף" בהרבה ולמוקד גדול יותר לפריצות.

מנתוני המשטרה עולה כי בעוד שבזכרון יעקב מתבצעות בממוצע בסופ"ש בין 2 ל-3 פריצות, הרי שבבנימינה מתבצעות כ- 10 פריצות בממוצע.

נתונים אלה נכנסים גם הם למידרג התיעדוף וישוב כזה יזכה לתיעדוף גבוה יותר מזכרון יעקב.

ממכלול נתונים אלה עולה כי לא נראה כי יש סיכוי שהמושבה זכרון יעקב תקבל בעתיד הנראה לעין, תיעדוף כלשהוא, שבא לידי ביטוי בהגדלת כח אדם, ולכן, גם מן הטעם הזה, נראה כי המחשבה באשר למציאת פתרונות הגנה אחרים אינה נטולת בסיס וכי אם ברצון המועצה להקטין את אחוזי הפשיעה – יש לנסות אפיקים אחרים מלבד המשטרה.

שיטת "סגירת המועצה"

כאמור, הוצע ע"י ראש המועצה הפתרון של סגירת דרכי הגישה למושבה, בין השעות 23:00 בלילה ועד ל – 6:00 בבוקר, על מנת למנוע כניסת פורצים, גנבי מכוניות וכד'.

השאלה שנשאלה ע"י הביקורת הינה האם פתרון זה הינו אפקטיבי ואכן יגרום לירידה בפשיעה?

כפי שעולה משיחה עם גורמים במשטרה, דרך זו עשויה להיות בהחלט אפקטיבית, וזאת בשל מספר גורמים, כפי שיפורט להלן:

- היות וכאמור, לזכרון יעקב יש 3 כבישי גישה בלבד, הרי שלא קיימת בעיה, לא במישור הטכני ולא במישור הכלכלי (עלות נמוכה יחסית), לסגור את דרכי הגישה ולמנוע כניסה ליישוב.
- מחסום הינו גורם מרתיע וכאשר פורץ ורואה מחסום, הוא במרבית המקרים יחזור אחורה וילך למקום אחר בו לא יתקל בקשיים...

סיכום

לאחר בחינת הביקורת את אחוזי הפשיעה, נראה כי יש בסיס וצורך בהגברת השמירה, על מנת לשפר את בטחון האזרחים ורווחתם.

לפיכך, לשאלת הצורך בהגברת הבטחון, סבורה הביקורת כי המועצה פעלה באופן תקין וכי קיים צורך אמיתי בהגברת הבטחון בדרכים נוספות, אל מול הנתונים שהוצגו ע"י משטרת ישראל ואל מול הנתונים באשר לכח האדם הנוכחי והפוטנציאלי.

להלן ייבחנו תוצאות ה משאל וכן הטענות באשר לפגמים בהליך.

תוצאות המשאל

ביום 23.3.15 נערכו ספירה ומיון של כל הטפסים שהגיעו במסגרת משאל התושבים.

הספירה נערכה באולם המליאה במועצה, בעזרת הגב' דקלה בלה והגב' מוניקה לוי

ראשית, מויינו כל הטפסים שנאספו לטפסים בעד / נגד אישור חוק העזר.

לאחר מכן, מויינו כל הטפסים שבעד, לפי סדר א'- ב' של רחובות.

לאחר שכל הטפסים חולקו לרחובות, נבדקה כל אות בנפרד ומויינה לפי שם הרחוב ואז נבדקו כל השמות והמספרים באותו רחוב, על מנת לבדוק שאין כפילויות.

לצורך הבהרה, ראשית מויינו כל הרחובות באות א' (אורנים, ארזים, אלי כהו וכד') לאחר מכן מויינו כל הטפסים שבאות א' לפי כל רחוב בנפרד (כל הכתובות שברחוב אלונים לפי סדר עולה)

לאחר המיון נבדק שבכל כתובת יש טופס אחד (כמובן שאם בטפסים יש 2 א' או 2 ב' או דירות באותו בניין 24/2, 23/2 הם נספרו ככתובות שונות).

באותו אופן בדיוק נבדקו גם הטפסים נגד אישור החוק.

לאחר סיום המיון, נספרו כל הטפסים התקינים.

כמו-כן, במהלך הספירה והמיון, הושמו בצד טפסים כפולים, היינו עם אותה כתובת ממש שהגיעו מספר פעמים וכן הושמו בצד טפסים שהגיעו ללא כתובת.

לעניין הטפסים הכפולים, הרי שהיה ברור כי לא ייספרו, ואולם, לעניין הטפסים ללא כתובת, נוצרה בעייתיות, היות ובחלק מן הטפסים, לא נדרש כלל למלא את כתובת הנכס!

לשאלת הביקורת, נמסר כי הטפסים הראשונים היו אכן ללא מקום להשאר כתובת, ואלם משהחלו להגיע תלונות אודות חשש לזיופים, הוסיפו את הדרישה למלא את כתובת הנכס.

לאחר הסבר זה החליטה הביקורת לספור גם טפסים אלה בכלל הטפסים התקינים, ובתנאי שהטופס אינו מכיל את הדרישה לרישום הנכס.

להלן יוצגו תוצאות המשאל:

נגד אישור חוק העזר:

- הצבעה באינטרנט – 131
- טפסים תקינים – 362

- טפסים ללא כתובת – 20
- טפסים כפולים (פסול) - 32
- טפסים ללא כתובת כשנדרש למלא כתובת (פסול) – 20

סה"כ קולות תקינים נגד אישור חוק העזר - 513

בעד אישור חוק העזר

- הצבעה באינטרנט – 108
- טפסים תקינים – 646
- טפסים ללא כתובת – 19
- טפסים כפולים (פסול) - 65
- טפסים ללא כתובת כשנדרש למלא כתובת (פסול) – 8

סה"כ קולות תקינים בעד אישור חוק העזר - 773

הערת הביקורת:

לאור התוצאה הברורה, הרי שכל הטענות שהועלו אינן רלוונטיות כמעט, שהרי אין אנו עוסקים כאן בחודו של קול, אלא המגמה ברורה ומעידה באופן ודאי על רוב ברור של משתתפי ה משאל לאישור חוק העזר.

בהתאם לתוצאות ההצבעה, הרי ש- 60% מן המשתתפים הינם בעד אישור חוק העזר.

ואולם, לצורך ההגינות, יפורטו הטענות שהוצגו בפני הביקורת, לעניין פגמים לכאורה שנפלו בהליך, כפי שיפורט להלן ובצידן, תשובות המועצה לטענות:

כאמור, ביום 8.2.15 הובא לידי הביקורת מכתבם של 2 חברי אופוזיציה, עו"ד נעמה צורף ומר מאיר ואנונו, ובו הם מפרטים שורת טענות להתייחסות הביקורת במהלך בדיקתה את הליך ה משאל.

להלן יוצגו הטענות ולצידן תשובות המועצה, כפי שנמסרו לביקורת:

- לא הוצג תקנון אחיד ומוסכם למשאל וספק בכלל אם היה כזה.

תשובת המועצה:

היות וההתייחסות ל משאל היתה כאל משאל פשוט ביסודו, אשר הוצג על מנת לראות הלך רוח של התושבים, לא נדרש צורך בתקנון כלשהוא.

- לא היה ברור מהו המועד האחרון למסירת הטפסים.

תשובת המועצה:

בתחילה פורסם באתר האינטרנט ובטופסי ה משאל, המועד של ה- 22.1.15, ואולם עם הפסקת ההצבעה והאתר והמשלוח לכל בתי האב, הוארך המועד להצבעה עד ה- 25.1.15. יצויין כי באתר ההצבעה נוספה הערה המאריכה את המועד עד לתאריך זה.

- בטופס נדרש לציין רק כתובת ללא רישום ת.ז. ובעלים.

תשובת המועצה

לעניין זה ניתנה התייחסות בגוף הדו"ח.

היות והעלות היתה גבוהה מאוד להוספת פרטים אלה והיות וכאמור, ה משאל הוצג כ משאל פשוט שכל רצונו לשקף את דעת רוב הציבור, לא ראתה לנכון המועצה להשקיע סכומים גדולים בהוספת פרטים אלה.

- לפי טיוטת החוק (או בהתבסס על המידע שהוצג בישיבת מליאה בנושא) הגביה תבוצע הן בהתייחס לארנונה לעסקים והן לארנונה למגורים. היה לאדם יש נכס מסחרי אחד או יותר או מספר בתים האם הוא יכול להצביע מספר פעמים?

תשובת המועצה

היות ובהתאם ל משאל ניתן קול הצבעה אחד לכל נכס ולא על פי שם פרטי – הרי שפשוט שכל כתובת שונה זכאית לקול שונה ב משאל.

- המשאל הסתיים בתאריך 25.1.15 – היכן ובאיזה דרך נשמרו הטפסים. מי יכול להיות סמוך ובטוח שלא נוספו או הוסרו טפסים.

תשובת המועצה

כל הטפסים רוכזו במזכירות המועצה, ע"י הגב' דקלה בלה ונשמרו בארגז על ידה, וזאת, עד שהובאו ביום 3.2.15 לידי הביקורת ונשמרו סגורים בחדר המבקר. טפסים שנשלחו והובאו לאחר ה- 25.1.15 נשמרו ולא הובאו בחשבון בספירת הקולות.

- מה נעשה עם ההצבעות שבוצעו באינטרנט? האם ניתנה הודעה למצביעים שהצבעתם לא נספרה?

תשובת המועצה

ההצבעות באינטרנט רוכזו בדו"ח מיוחד ובוודאי שנספרו, כפי שניתן לראות בפירוט תוצאות ה משאל לעיל.

- לא היתה בקרה מי שלח ומי הביא טפסים.

תשובת המועצה:

הבקרה היתה בעצם העברת הטיפול למבקר המועצה, אשר בדקה בדיקה ידנית את כל הטפסים, והוציאה טפסים כפולים בעלי אותה כתובת.

סיכום

לא מכבר עבר לו יום הבחירות, שעל אף היותו מחמיר וקפדני באשר לזהות המצביעים (תעודות זהות, משקיפים וכד'), הרי שגם הוא אינו חף מזיופים.

במשאל התושבים שערכה המועצה, התרשמה הביקורת כי לא היתה כל יומרה להציג את המשאל כסוג של בחירות עם כל המשתמע בכך, אלא כוונתה היתה לבדוק את הלך הרוח בקרב התושבים, באשר לדעתם בנושא חוק העזר.

יתכן והביקורת היתה נדרשת לשאלה של זיופים ולשאלה בדבר משאל פשוט מידי ומטעה אפילו, לו היתה עולה מהתוצאה, הצבעה הקרובה לשיוויון. ואולם, תוצאות הצבעה אינן עומדות על חודו של קול ולפיכך, כל הטענות מסוג זה, פחות רלוונטיות.

כאמור, הביקורת בחנה את עצם הצורך בהגברת הבטיחות ונוכחה לדעת כי ישנו צורך ממשי ואין מדובר בגחמה כלשהיא או בעניין שאין בצידו סיבה.

בנוסף, בחנה הביקורת את ההליך של המשאל, והגם, שיתכן ובמקרים אחרים, יכולה היתה להישמע ביקורת על אופן ניהול ההליך, הרי שמקרה זה, הן לאור כוונת המועצה בעריכת המשאל והן לאור התוצאות הברורות, הרי שהביקורת לא ראתה לנכון להתייחס לאופן ניהול ההליך מעבר להתייחסותה לעיל.

לבסוף, מודה הביקורת לכל המסייעים בדו"ח זה, בראש וראשונה למשטרת ישראל, על הצגת הנתונים באופן בהיר וענייני, לראש המועצה ולגזבר המועצה על המצאת כל הנתונים שהתבקשו ע"י הביקורת ואחרונות חביבות לגב' דקלה בלה והגב' מוניקה לוי, על הסיוע הרב בספירת טופסי הצבעה.